

умови виходу на пенсію за віком у 2022 році, індексація та перерахунок пенсій працюючим пенсіонерам

1. Вік виходу на пенсію за віком згідно із Законом України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» від 9 липня 2003 р. №1058 (далі – Закон № 1058) у кожному конкретному випадку визначається залежно від набутого особою страхового стажу на момент досягнення 60-річного віку.

Так, для виходу на пенсію після досягнення чоловіками та жінками віку 60 років у 2022 році потрібно мати страховий стаж не менше 29 років.

Якщо в особи на час досягнення пенсійного віку немає необхідного страхового стажу, вона зможе вийти на пенсію за віком пізніше. Зокрема, у 2022 році при наявності страхового стажу від 19 до 29 років особа набуде право на призначення пенсії за віком після досягнення 63-річного віку, а при наявності стажу від 15 до 19 років - лише після досягнення 65-річного віку (*частини перша-третья статті 26 Закону №1058*).

Коли не вистачає страхового стажу завжди виникає питання які можуть бути ще варіанти його вирішення. Наприклад, особа досягла 60 років у січні 2022 року, її страховий стаж на цей момент становить 28 років.

Одним із варіантів, як зазначалося вище, є вийти на пенсію після досягнення 63 років, тобто у січні 2025 року. Інший варіант – допрацювати ще 1 рік, набувши необхідний стаж 29 років, і вийти на пенсію у 2023 році.

Ще один варіант – докупити необхідну кількість страхового стажу – 1 рік (про що йтиметься нижче) і вийти на пенсію після досягнення 60 років.

2. Обчислення страхового стажу. При визначенні розміру пенсії застосовується величина оцінки вартості одного року страхового стажу на рівні 1%. Тобто, при наявності страхового стажу 35 років пенсія встановлюється у розмірі 35% заробітку, визначеного для обчислення пенсії.

Зарахування місяця роботи до страхового стажу як повного місяця здійснюється за умови сплати за відповідний місяць роботи страхових внесків у сумі не менше, ніж мінімальний страховий внесок, в т.ч. із урахуванням здійснення відповідної доплати у випадках, зазначених вище.

Мінімальний страховий внесок визначається розрахунково як добуток розміру мінімальної заробітної плати і розміру єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, встановленого законодавством, на місяць, за який нараховується заробітна плата (дохід).

Так, наприклад, у 2022 році при загальному розмірі єдиного внеску 22% **мінімальний страховий внесок** становить: з **1 січня - 1 430** грн, з **1 жовтня – 1474** грн ($22\% \times 6500$ (6700)грн.), *ст. 8 Закону №2464, ст. 8 Закону України «Про Державний бюджет на 2022 рік»*).

У разі, якщо в особи недостатньо страхового стажу для призначення пенсії, за її бажанням страховий стаж можна докупити. У такому разі на підставі договору про добровільну участь у системі загальнообов'язкового державного соціального страхування, який укладається шляхом звернення до податкової служби за місцем проживання, одноразово сплачується сума єдиного внеску за певний період (починаючи з 1 січня 2004 року), коли особа не працювала та за який не сплачено єдиний внесок. При цьому, сума внеску за кожен місяць страхового стажу не може бути меншою ніж мінімальний внесок на момент укладення зазначеного договору, помножений на коефіцієнт 2 (*частина п'ята статті 10 Закону №2464*).

Виходячи із мінімального розміру єдиного внеску, який передбачається до сплати у 2022 році, мінімальний розмір внеску за 1 місяць страхового стажу за договором про добровільну участь (при купівлі страхового стажу) становитиме: з **1 січня - 2 860** грн, з **1 жовтня – 2 948** грн.

3. Обчислення заробітку. Для обчислення пенсії враховується заробітна плата за період роботи з 1 липня 2000 року по місяць, що передує місяцю звернення за призначенням пенсії (за даними реєстру застрахованих осіб). За бажанням особи та за умови підтвердження довідки про заробітну плату первинними документами (особові

рахунки тощо), при обчисленні пенсії додатково може враховуватися заробітна плата за будь-які 60 місяців роботи підряд (відповідно до записів у трудовій книжці) до 1 липня 2000 року.

Шляхом співвідношення заробітку особи із середньою заробітною платою в країні, з якої сплачено єдиний внесок, у розрізі кожного календарного місяця роботи, визначається індивідуальний коефіцієнт заробітної плати конкретної особи.

Для отримання заробітку, з якого обчислюватиметься розмір пенсії, індивідуальний коефіцієнт заробітної плати особи множиться на усереднений показник середньої заробітної плати в країні, з якої сплачено страхові внески, за три роки, що передують зверненню за призначенням пенсії. У 2022 році для цього застосовуватиметься показник середньої заробітної плати в країні за 2019-2021 роки (зазначений показник буде відомий наприкінці березня).

У період до визначення зазначеного показника при призначенні пенсій застосовується усереднений показник середньої заробітної плати, який враховувався у попередньому, тобто 2021 році (9 118,81 грн).

Після визначення показника середньої заробітної плати за 2019 - 2021 роки всі пенсії, призначені за зверненнями з 1 січня 2022 року, будуть автоматично перераховані з урахуванням визначеного показника середньої заробітної плати із проведенням доплати недоодержаного розміру пенсії з моменту її призначення.

Стосовно пенсій, призначених до 1 січня 2022 року, то при їх обчисленні застосовуються такі показники середньої заробітної плати: для призначених до 31.12.2018 року включно – 5 426,60 грн; у 2019 році – 6 188,89 грн, у 2020 році – 7 763,17 грн, у 2021 році – 9 118,81 грн (*стаття 40 Закону №1058*).

4. Підвищення пенсій жінкам, які народилися з 1 січня 1962 року по 31 грудня 1962 року

Нагадаємо, що у період з 1 жовтня 2011 р. по 31.12.2021 р., при призначенні вперше пенсії за віком жінкам, які народилися з 1 жовтня 1956 р. по 31 грудня 1961 р., для компенсації пізнішого виходу на пенсію до їх пенсій встановлювалося підвищення у розмірі 2,5% від основного розміру пенсії за кожні 6 місяців більш пізнього виходу на пенсію, починаючи з 55 років до періоду виходу на пенсію. Зокрема, жінкам, які народилися з 1 квітня 1961 р. по 31 грудня 1961 р. при призначенні пенсій після досягненні 60 років до пенсії встановлювалося підвищення у розмірі 25% (ст.ст. 26, 29 Закону №1058).

Жінкам, які народилися у період з 1 січня 1962 р. по 31 грудня 1962 р., яким раніше не призначалась будь-яка пенсія, то до їх пенсії за віком, обчисленої відповідно до ст. 27 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», встановлюється щомісячне підвищення у розмірі 9% зазначеної пенсії.

5. Індиксація пенсій. Автоматичне щорічне підвищення (індексація) пенсій у 2022 році має проводитися з 1 березня. Індиксація пенсій провадиться шляхом збільшення показника середньої заробітної плати (доходу) в Україні, який застосовано при обчисленні пенсії, на коефіцієнт, що відповідає 50% показника зростання споживчих цін за попередній рік та 50% показника зростання середньої заробітної плати, з якої сплачено страхові внески, за три календарні роки, що передують 2022 року (тобто за 2019-2021 р.р.), порівняно з трьома календарними роками, що передували 2021 року (тобто за 2018-2020 р.р.), (*частина друга статті 42 Закону №1058*)

У 2022 році визначений коефіцієнт застосовуватиметься до показника середньої заробітної плати (доходу) в Україні, який застосовувався при обчисленні пенсії, станом на 1 жовтня 2017 р. (3764,40 грн), підвищеного з урахуванням коефіцієнтів попередніх років (1,17 – у 2019 р., 1,11 – у 2020 р., 1,11 – у 2021 р.), тобто 5426,60 грн (3764,40 x 1,17 x 1,11 x 1,11) (*постанова Кабінету Міністрів України від 20 лютого 2019 р. № 124*).

Конкретний розмір та порядок такого збільшення визначатимуться за рішенням Кабінету Міністрів України (за попередніми розрахунками такий коефіцієнт становитиме 1,14).

6. Перерахунок пенсій працюючим пенсіонерам. Пенсіонерам, які після призначення (перерахунку) пенсій продовжували працювати та набули не менше 24 місяців страхового стажу, мають право на перерахунок пенсії.

Останнім часом набуває популярності здійснення такого перерахунку **автоматичним** (без звернення пенсіонера) **способом**. Зазначений перерахунок провадиться щороку з 1 квітня особам, які набули 24 місяці страхового стажу після призначення (попереднього перерахунку пенсії) станом на лютий місяць року, у якому провадиться перерахунок. Такий перерахунок провадиться на найбільш вигідних умовах, тобто або лише з урахуванням стажу після призначення (перерахунку) пенсії, або з урахуванням стажу та заробітної плати після призначення (перерахунку) пенсії (*абзац п'ятий частини четвертої статті 42 Закону №1058*).

З урахуванням термінів надходження даних про страховий стаж та заробітну плату до реєстру застрахованих осіб, у 2022 році автоматичний перерахунок, як і у попередньому році, провадитиметься орієнтовно у червні, із проведенням відповідної доплати з 1 квітня.

Разом з тим, перерахунок пенсій працюючим пенсіонерам може проводитися і **на підставі поданої заяви** до органів Пенсійного фонду, виходячи із того коли настало право на такий перерахунок, тобто у кожному конкретному випадку, залежно від того коли набуто 24 місяці страхового стажу після призначення(перерахунку) пенсії.

Так, перерахунок провадиться з 1 числа місяця, у якому надійшло звернення, якщо заяву із необхідними документами подано до 15 числа включно, і з 1 числа наступного місяця, якщо їх подано після 15 числа (ст. 45 Закону №1058).

**Управління соціального страхування
і пенсійного забезпечення**